

Duurzaamheidsdebat

26 februari 2026

Theatercafé Junushoff

Organisatie: Platform Duurzaam Wageningen i.s.m. bblthk

www.duurzaamwageningen.nl

Verslag Duurzaamheidsdebat gemeenteraadsverkiezingen 2026

26 februari 2026, Junushoff Theater

All voor de zesde keer organiseerde het Platform Duurzaam Wageningen een 'Duurzaamheidsdebat' in aanloop van gemeenteraadsverkiezingen. Dit keer gingen de Wageningse politieke partijen met elkaar in debat over 'Circulaire economie', de 'Participatiekloof', en 'Wageningen gifvrij'. Ieder thema werd ingeleid. Daarna volgde een debat met de fractieleiders van de verschillende Wageningse politieke partijen aan de hand van stellingen over het thema in interactie met het publiek. Na afloop was er gelegenheid om na te praten met een drankje. De volgende fractieleiders waren aanwezig: GroenLinks- PvdA: Rosanne Groot; D66: Maud Hulshof; Stadspartij: Rien Bor; Connect-Volt: Stef de Warle; CDA: Robin Bekebrede-Baas; Christenunie: Peter de Haan; Partij voor de Dieren: Xenia Minnaert; VVD deed helaas niet mee.

Debatleider **Jelle de Gruyter** opende de bijeenkomst voor een goed gevulde zaal. Hij heette de fractievoorzitters welkom op het podium. **Marijke Kuipers, voorzitter van Platform Duurzaam Wageningen**, gaf vervolgens een korte terugblik op de afgelopen 4 jaar duurzaamheid in Wageningen.

De **algemene inleiding** werd verzorgd door [Louise Vet](#). Zij is voormalig professor ecologie en directeur van het NIOO, en is zeer actief op landelijk niveau met circulaire economie, biodiversiteit, energietransitie, mobiliteit, participatie, noem maar op. Zij wil vooral duidelijk maken dat er a) al veel moet en b) veel kan.

Ze kaderde het duurzaamheidsdebat in de grote lijnen van de klimaat- en duurzaamheidsproblematiek anno 2026.

Drie lessen om niet te vergeten:

1. De natuur kent geen afval, het ecosysteem is circulair;
2. Zonlicht is de belangrijkste bron van energie;
3. Biodiversiteit is de basis van het leven, niet alleen soortenrijkdom maar juist ook de samenwerking tussen de soorten.

Louise hield een pleidooi om te leren van de natuur, en te werken met de natuur, om tot duurzame oplossingen te komen voor allerlei noodzakelijke transitities, bijvoorbeeld energie en [landbouw transitities](#). Duurzaam is niet duurder maar kwestie van andere keuzes maken!

Thema 1. Circulaire economie, toegespitst op de woningbouw.

[Bernard Smits](#), pionier en expert op het gebied van collectieve en circulaire woningbouw, verzorgde een inleiding over circulariteit en woningbouw. Circulair bouwen staat hoog in het vaandel van het [Actieplan circulaire economie 2025-2027](#) van de gemeente. Volgens Bernard is er geen woningcrisis maar een

betalbaarheidscrisis. Als we die niet oplossen, zal er van circulair bouwen weinig terechtkomen. Ruimte geven aan bewoners die zelf in actie komen en coöperatief gaan bouwen kunnen die betaalbaarheidscrisis oplossen omdat er dan volgens kostprijs gebouwd kan worden. Wageningen is volgens hem in deze te weinig proactief.

Hij benadrukte daarbij:

- Collectief wonen zorgt voor minder energieverbruik en meer gemeenschapszin;
- Cooperatief bouwen tegen kostprijs kan zorgen voor betaalbaar wonen;
- Bij duurzaam bouwen moet de lat hoger gelegd worden dan een reeks minimumeisen;
- Er komt meer verdichting van wonen (kleiner woonoppervlak per persoon) door ruimte te delen.

Na deze inleiding gingen de fractieleiders met elkaar in debat over de volgende stellingen:

Thema 1. Stellingen Circulaire economie

Stelling A: *Collectieve woningbouwprojecten zijn dé aangewezen vorm om circulair bouwen te versnellen; de gemeente moet deze projecten voorrang geven bij grond (aankoop), subsidies en vergunningen.*

Stelling B: *De gemeente moet collectieve woningbouw niet voortrekken; circulariteitsseisen moeten voor alle bouwers gelijk zijn om snelheid, betaalbaarheid en gelijke kansen te waarborgen.*

De Stadspartij was het het vooral eens met Stelling B, vooral omdat ze stelling A slecht vonden: Wageningen heeft geen grond; je moet niet met subsidies strooien; en bij de vergunningen moet je met vaste termijnen werken, je kunt ze niet versnellen. **Connect/Volt** neigt ook meer naar stelling B. De andere partijen voelden het meest voor Stelling A.

De volgende discussie volgde:

- **CDA:** er zijn ook andere manieren. En er zijn nogal wat juridische haken en ogen. Maar CWV (collectieve woonvormen) moeten wel mogelijk gemaakt worden mede vanwege de gemeenschapsvorming.
 - **ChristenUnie:** collectief en circulair spreekt ons het meeste aan. De speelhal is al circulair en straks ook het zwembad. Wij zouden ook een verhuiscoach willen om de doorstroom te bevorderen. We hebben al een actief grondbeleid afgesproken.
 - **Groenlinks/PvdA:** op het Menzis-terrein kan een collectieve woonvorm komen. En we kunnen ontwikkelaars stimuleren voor CWV bij alle bouwprojecten: voor de Dreyen; voor Noordwest en voor het Vadapark. Daar was de **Stadspartij** het wel mee eens.
 - **D66:** samenwonen en ontmoeten is nodig en circulair. Boeren moeten andere gewassen gaan telen voor circulair bouwen. Er moeten meer deelkeukens zoals bij NudeToekomst komen. Duurzaam is op den duur goedkoper.
 - **Connect/Volt:** er is een maatschappelijke toekomsttoets nodig. CWV is een middel.
 - **CDA:** dat doen we nu al. Wat is de meerwaarde?
 - **Connect/Volt:** we willen ook naar de toekomst kijken en meer inzetten op doorstroming.
- (**Bernard Smits:** zet op de eerste plaats in op lange termijn betaalbaarheid)
- **Groenlinks/PvdA:** we zetten nu in op 40 % betaalbare huur.
 - **D66:** je moet de vraag stellen hoe goed een huis moet zijn. En we moeten de scheefgroei verminderen. Dat is een verdelingsvraagstuk.
 - **Stadspartij:** we moeten ook de vraag beantwoorden wat een nastrevenswaardig woonoppervlak is.

Vragen en kanttekeningen vanuit de zaal: wat denken toekomstige bewoners? Wie wil een CWV? Wat zijn de wensen?

- **D66:** we bouwen voor mensen die we nog niet kennen. Ik vraag ook aandacht voor dementievriendelijk bouwen. **Het CDA** is het daar mee eens.
- **Stadspartij:** dat moet in de Woonvisie komen. Het betekent meer werk voor de woningbouwverenigingen.
- **D66:** ja, dat bespreken we met de woningstichting.
- **PvdD:** we moeten als gemeente echt eisen stellen. Meer inspraak voor de gemeente.

Thema 2. De participatiekloof

Ellen Zink, actief in de [Cliëntenraad Samenleving Wageningen](#) verzorgde een inleiding over de participatiekloof. Ze weet ook veel van het [Maatschappelijk Meedoen Budget](#).

“Wie wordt niet gehoord?” Vaak doen bij inspraakprocessen steeds dezelfde mensen mee. Die weten de weg. En vaak doen steeds dezelfde andere mensen niet mee. Meedoen vraagt veel. Dat is niet voor iedereen vanzelfsprekend. We bereiken hen niet goed.. Echte participatie betekent naar hen toegaan en naar hun ideeën vragen. Maar ook degenen die wel meedoen zijn niet altijd tevreden met het resultaat omdat ze het idee hebben dat de plannen eigenlijk toch al vast lagen en dat ze niet wezenlijk invloed hadden.

Thema 2. Stellingen Participatiekloof

Stelling A: *De gemeente heeft veel verschillende manieren (inspraak bijeenkomsten, online consultatie, etc.) om inwoners te laten meedenken over beleid: niet iedereen wordt bereikt en niet alle ingebrachte ideeën worden overgenomen, dat is onvermijdelijk.*

Stelling B: *De huidige participatiepraktijk bereikt niet alle groepen burgers of zij voelen zich niet gehoord. Om onvrede en polarisatie tegen te gaan moeten we dit anders aanpakken, bijvoorbeeld door wijk-burgerberaden (meer co-creatie), ook als dit meer geld en tijd kost.*

Het **CDA** was het vooral eens met stelling A, de andere partijen met stelling B.

De volgende discussie volgde:

- **CDA:** het moet beter, bijvoorbeeld door hier wijkbudgetten voor vrij te maken. Hoe gaan we met de buurt aan de slag? Je bereikt niet iedereen. Let op: het gaat niet om procedurietjes.
- **D66:** wij nemen participatie super serieus. Thuis heeft hier goed onderzoek naar gedaan. Daar leren we van. Het Binnenstadspreekuur is heel laagdrempelig. Elke week. Ook praten met de mensen van het Werkpunt (de beschutte werkplaats).
- **Stadspartij:** je bereikt niet iedereen. Wij krijgen heel veel vragen hierover. Daar gaan we op in.
- **Groenlinks/PvdA:** werken met buurtinwonerberaden. Bij studentenwoningbouw nodigen we studentenorganisaties uit.
- **Connect-Volt:** het is noodzakelijk om onverschilligheid te voorkomen. Laten we leren van bijvoorbeeld Barcelona.
- **CDA:** we mogen niet de lokale democratie laten vervangen door burgerberaden.
- **Groenlinks/PvdA:** de loting voor burgerberaden neemt ook de minderheden mee. Je moet juist bereid zijn een deel van je mandaat af te staan.
- **PvdD:** ook de experts moeten vaker over de positie van de minderheden nadenken.

Opmerking uit het publiek: vvertrouwen is noodzaak. Je moet niet eerst besluiten nemen en dan pas inspraak geven. Ik hoor dat dat vaak gebeurt.

- **ChristenUnie:** goede participatie lukt niet altijd. Het burgerberaad rond mobiliteit ging goed. Maar met de ideeën met betrekking tot het Olympiaplein is niets gedaan.
- **Stadspartij:** inspraak is niet gelijk krijgen.
- **Groenlinks/PvdA:** er moeten wel kaders zijn, want het moet duidelijk zijn waarover ingesproken kan worden.
- **Connect-Volt:** ja, de informatievoorziening moet veel beter.
- **D66:** ja het moet duidelijk zijn waarover je kunt praten. En we moeten goed terugkoppelen. Voor het hele proces moet je voldoende tijd nemen.
- **CDA:** de participatiekloof zit ook in de samenleving zelf. De mensen moeten zich ook laten horen. Zij hebben ook een rol.

Opmerking uit het publiek: er is ook participatiemoeheid. Het proces rond de Grebbedijk duurde heel lang en leverde uiteindelijk niets op.

- **PvdD:** we moeten de natuur ook inspraak geven.

(Ellen Zink: je moet ook ervaringsdeskundigheid serieus nemen)

- **Connect-Volt:** je hebt ook experts nodig. Dat helpt bij de meningsvorming. En vooraf moet je weten hoe je het participatieproces inricht.
- **Groenlinks/PvdA:** bij het bewonersberaad zijn experts ingehuurd.

Opmerking uit het publiek: Je hebt drie fasen, en je moet niet te snel naar de oplossingen. Er zijn extra middelen nodig en extra mandaat.

- **D66:** vandaar de nieuwe participatievisie. En onze ambtenaren kennen onze hele samenleving. Daar moeten we meer mee doen, en er moet meer geld naartoe.
- **PvdD:** er moet meer ruimte voor de natuur komen, via het creëren van een rechtspersoon.
- **ChristenUnie:** wij hebben hiervoor gepleit: een onafhankelijk persoon die de omgeving helpt.

Thema 3. Wageningen gifvrij

Jan Joost Kessler verzorgde een inleiding “Wageningen gifvrij”: [Grootouders voor het klimaat Wageningen e.o.](#) zijn samen met het [Platform Duurzaam](#)

[Wageningen](#) de [Actie Wageningen](#)

[gifvrije gemeente](#) gestart (september 2025). We willen Wageningen gifvrij maken. Er zijn nu heel veel residuen. Die zijn heel schadelijk. Het gaat enerzijds om landbouwproducten zoals bloemen, groenten, fruit etc, en anderzijds om de ongediertebestrijding bij honden, katten en hobbydieren.. We willen een gebiedsgerichte aanpak. Maar er is een sterke giflobby. Dus we moeten bottom up werken. En de gemeente moet hierbij een actieve rol vervullen. We moeten

ook de alternatieven bekend maken. Voor moestuinen moet er regelgeving komen. We moeten de vraag naar alternatieven vergroten, en er moeten bewustwordingsacties opgezet worden.

Thema 3. Stellingen Wageningen gifvrij

Stelling A: Als gemeente kunnen we alleen bijdragen aan een gifvrije gemeenschap door zelf zo veel mogelijk gifvrij in te kopen (bloemen, voedsel, etc). Verder zijn we afhankelijk van particulier initiatief, en strenger landelijk en Europees beleid.

Stelling B: We kunnen als gemeente veel actiever zijn in bijdragen aan een gifvrije gemeenschap door gerichte acties en ondersteunend beleid.

Alle partijen zijn voor een gifvrije gemeente, alleen het **CDA** voelt meer voor stelling A

hoe kan de gemeente actiever) bijdragen aan een gifvrije gemeente?

- **D66:** hoe gaan we dit doen? Er is extra geld voor.
- **Groenlinks/PvdA:** Zelf zijn we (de gemeente) al gifvrij. Maar de verschillende organisaties moeten elkaar helpen. Zoals de Hondengroep. En de WUR aanspreken.
- **Stadspartij:** de proefvelden worden nu biologisch. En men gaat geen glyfosaat meer gebruiken.
- **PvdD:** wij zijn voor totaal gifvrij.
- **ChristenUnie:** de gemeente kan hier heel veel partijen voor uitnodigen. Bewoners en bedrijven.
- **CDA:** Er zijn nulmetingen nodig. Maar een belangrijke vraag is waar de WUR nog wel middelen kan gebruiken om te leren.
- **Connect/Volt:** de WUR kan ons helpen om de gezondheid van de inwoners te inventariseren. Dan kan er actie volgen op Europees niveau.
- **CDA:** we moeten de boeren meekrijgen, dus wees voorzichtig met het woord gif.
- **ChristenUnie:** noem het wél gif en geen gewasbeschermingsmiddelen.
- **Groen links/PvdA:** daarom moet natuurinclusieve landbouw gestimuleerd worden. Daar moeten we de WUR op aanspreken.

(**Louise Vet:** de WUR werkt niet aan de voorkant van het systeem om het te verduurzamen)

- **D66:** De WUR begint ook wel te schuiven. We werken met de WUR aan een stadsagenda, met de vraag hoe het wel kan.

Opmerking uit het publiek: er moet meer onafhankelijk onderzoek komen.

- **Groen links/PvdA:** de universiteiten zijn steeds afhankelijker van geld van het bedrijfsleven.
- **Connect/Volt:** eerst moeten we de feiten boven tafel hebben, en dan de anderen overtuigen.

Na afloop werd er nog lang nageborreld!

(Foto's Jaring van Rooijen en Robert Smit)

Opmerking uit het publiek: ook de landbouw in onze omgeving moeten we meekrijgen.

-**Jan Joost:** hoe kunnen we opschalen, anders zet het geen zoden aan de dijk.

-**Groen links/PvdA:** we moeten Food Valley proberen mee te krijgen. Stapje voor stapje lukt het. Voor echte opschaling is Europees beleid nodig.

